

UČEĆI DIJALOG

Dijalog. Prekinuti, razlomljeni govor. Govor koji pušta drugoga da od-govori. Nedovršeni i nedovršivi govor. Govor koji od početka zna da nije cjelovit. Nedostatni, necjeloviti govor. Svjesno djelomični govor. Dijalog je riječ koja nema nakanu izreći sve, nego zastaje, zašuti da drugi izrekne, da se iskaže. Dijalog je riječ koja svjesno uvijek iznova želi biti prekinuta, razlomljena, nedorečena. I u isto vrijeme dijalog je riječ koja traži da je drugi nastavi, dovrši, doreče. Dijalog je govor u kojem unaprijed ostavljam slobodno mjesto drugoj i drukčijoj riječi. Naliči radu u vlastitom vrtu u kojem ostavljam mnogo prostora za drugog, druge. Dijalog je riječ s otvorenim mjestima za druge. Dijalog je govor otvorenih ušiju. Naliči zastoju, stanki na putu, predahu kad začujem drugu riječ. Dijalog je govor koji ne završava i nema zadnje riječi. Molitva završava s *amen*. Dijalog ne poznaje *amen*. Ili bolje rečeno, svaki *amen* u dijalogu otvara novi govor. To je zato što u molitvi stojim pred beskonačnim Bogom, a u dijalogu s ravnopravnim, konačnim čovjekom.

Naš je svijet, satkan od mnoštva riječi i neugasivih nagnuća da se govorom i riječju pridobije tuđa pozornost, isprepleten mnoštvom glasova koji sve više gube sposobnost slušanja, tog nezaobilaznog preduvjeta dijalogu. Do mučnine smo bombardirani frazama o potrebi dijaloga, a do gladi izmučeni njegovim nedostatkom. Očekujemo od drugih spremnost na dijalog, a sve teže zastajemo i slušamo.

I zato je rijetkost susresti nekoga tko se ne poziva samo na dijalog, nego sluša, pušta druge u svoju riječ, odmjerava, procjenjuje, cijeni. Nekoga tko u sebi nosi trag nedostatnosti svoje riječi, nekoga sa živom sviješću kako je moguće biti u krivu i kako mu je stoga potreban drugi.

Željko Mardešić. Rijetka iznimka u našem duhovnom svijetu. Duhovnom, ne samo intelektualnom. Duhovnom stoga što dijalog spada nadasve u duhovnost.

Platon nas je učio kako dijalog valja najprije misliti unutar duha, duše same. I tu, gdje bismo očekivali da je svatko sam i u suglasju sa samim sobom, i tu duša, dočim počne misliti, već misli u dva glasa. U srcu aktivnosti ljudskog duha, u mišljenju, susrećemo dijalog.

Sva težnja duše, njezina najdublja strast je u ljubavi prema mudrosti, u traženju istine. Tako je dijalog neodvojiv od traženja onog što jest, zajedničkog priznanja osobne nedostatnosti pred istinom, zajedničke strasti za istinom.

Dijalog tako traži da drugome izložim što mislim, što mi se čini. Da iznesem na svjetlo ono što je drugom skriveno jer se događa u dubini moje duše. Dijalog nimalo ne naliči suprotstavljanju stavova i obrani mišljenja, tom razvikanom demokratskom pravu na slobodu riječi. Dijalog ne traži da branim, nego da

pokažem, iznesem i razložim svoje misli. Da dopustim da ih se vidi, postavi u pitanje.

Dijalog, međutim, traži još više. Traži da *se* izložim. Izlažući što mislim izlažem sebe. I ovo je vjerojatno najhrabriji, najbolniji i istovremeno najvažniji korak. Vrlo brzo, tražeći istinu, dijalog sudionike gurne u nužnost da se sami izlože, otvore. Dijalog traži otvorenost. I ako se sustegnem, on odmah pokaže zatvoreni dio duše. Zato dijalog lako otkriva istinsko traženje istine od privida i retorike. Koliko god izlaganje svoje duše u dijalogu bilo bolno, otkriće zatvorenosti na već započetom putu dijaloga još je bolnije. Zato dijalog traži uvijek novu spremnost, novi trud.

Željko Mardešić je fasciniran promjenom koja se u Crkvi dogodila Drugim Vatikanskim saborom. Neočekivanim otvaranjem svijetu i spremnošću na razgovor. Fasciniran je mogućnošću da se u tako snažnoj instituciji duhovnosti probudila svijest o mogućnosti vlastite krivnje, o mogućim promjenama i drukčijim putovima. Ta ga fasciniranost, koja uključuje nadasve povjerenje u dobro usprkos mržnji, nije nikada napustila. Ni onda kada je bol otvaranja zamijenila bol zatvaranja. Ni onda kada je ideologija odgurnula dijalog.

Trud da izrekne i imenuje zla u svijetu s kojim je neprestano bio u dodiru nikada ga nije stjerao u rovove protiv drugih. Ljudi nisu nikada samo ono što se o njima percipira u javnosti. Ne poistovjećuju se s idejama koje zastupaju. To je njegovo veliko i važno otkriće stečeno godinama uložnim u dijalog na raznim stranama, s različitim sugovornicima i za različitim stolovima.

S kojim god se tekstom iz njegova pera susreli u podnožju uvijek odzvanja ton pomirljivosti, sućuti i razumijevanja. Usprkos svemu.

Zbornik radova u počast Željku Mardešiću sabire na jedno mjesto tekstove autora iz različitih područja i interesa. Sabrani su oko dijaloga kao radnoga naslova. Pa ipak, ovo nije zbornik radova o dijalogu. Riječ je prvenstveno o radovima autora koji su Željku Mardešiću zahvalni za trud oko zajedničkog svijeta, riječ praćenu blagošću bez osude ljudi, uvid dozreo u žudnji za znanjem, duhovnosti i vjeri, dijalog u kojem je svojim sudjelovanjem omogućavao promjene u duši. I ovi su tekstovi, kao i svaki ljudski dijalog, necjeloviti, nedovršivi, djelomični. Traže da ih se doreče, prereče i domisli. Pa ipak i takvi izriču duboku zahvalnost Željku i njegovu radu.

Ante Vučković